

# Almanac de Interlingua

Numero 40 – April 2013

Editor: Cláudio Rinaldi ([almanacdeinterlingua@yahoo.com.br](mailto:almanacdeinterlingua@yahoo.com.br))

## Le barril de Amontillado

*Un conto gothic per Edgar Allan Poe, traducte a Interlingua per Patricio Negrete.*



Al sinistra, un photographia de Edgar Allan Poe prise in 1849. Al dextra, un illustration de *The Cask of Amontillado* per Harry Clarke, de 1919. Nate in Boston, Edgar Poe (1809-1849) deveni orphano e passa a viver con un copula in Virginia, de qui ille adopta le nomine familial Allan. Su cariera litterari comencia in 1827, quando ille publica su prime poemas. Tosto su attention cambia verso le prosa e le critica. Travaliante pro jornales e periodicos, ille deveni cognite. Su obra le plus celebre es *The Raven* ('Le corvo'), de 1845. Publicate in 1946, *The Cask of Amontillado* non presenta un detective qui investiga un assassinato; ci le grande mysterio es le causa que instiga un crimine tanto cruel. Integrante del schola romantic statounitese, Poe es cognite per su historias breve macabre e su contribution al stablimento de generos litterari como mysterio e fiction scientific. On le considera le inventor del fiction policial.

Ambes Fortunato e io esseva membros de familias italian multo importante. Nos soleva jocar insimul quando nos esseva infantes.

Fortunato esseva plus grande, plus ric e plus attractive que io. E ille frueva de facer me parer ridicule. Ille offendeva mi sentimentos milles de vices durante le annos de mi infantia. Nonobstante, io nunquam demonstrava mi cholera. Dunque ille pensava que nos esseva bon amicos. Ma io promitteva a me ipse que un die io punirea Fortunato per su insultos a me.

Multe annos passava. Fortunato se maritava con un femina ric e belle qui le dava filios. In le profundo de mi corde io le abhorreva, ma io nunquam diceva o faceva ulle cosa que le monstrava como io me sentiva. Quando io surrideva a ille, ille pensava que illo esseva proque nos esseva amicos.

Ille non sapeva que il esseva le pensamento de su morte lo que me faceva surrider.

Totes in nostre urbe respectava Fortunato. Alicun homines habeva timor de ille proque ille esseva tanto ric e potente. Nonobstante, ille habeva un puncto debile. Ille pensava que ille esseva un eccellente degustator de vinos. Io anque esseva un experto in vinos. Io dispendeva multe pecunia comprante rar e costose vinos. Io immagazinava le vinos in le obscur subterraneos del palatio de mi familia.

Nostre palatio esseva un del plus vetule edificios in le urbe. Le familia Montessor lo habeva habitate durante centos de annos. Nos habeva inhumate nostre mortos in le cameras sub le palatio. Iste tumbas esseva locos silentiose e obscur que necuno salvo io habeva visitate alicun vice.

Tarde un vespere durante le saison del carneval, io fortuitemente incontrava Fortunato in le strata. Ille vadeva a casa sol ab un festa. Fortunato habeva un aspecto attractive con su habito de multe colores: jalne, verde, purpura e rubie. In su capite ille portava un bonetto orange, coperite con minuscule campaniles argentee. Io poteva vider que ille habeva bibite troppo de vino. Ille me imbraciava. Ille diceva que ille esseva felice de vider me.

Io diceva que io anque esseva felice de vider le, nam io habeva un problema minor.

“Qual es illo?” ille demandava, ponente su grande mano sur mi scapula.

“Mi car Fortunato,” io diceva, “Io time que io ha essite multo stupide. Le homine qui me vende vino diceva que ille habeva un rar barril de vino Amontillado. Io le credeva e io lo comprava. Ma ora, io non es tanto secur que le vino es Amontillado.”

“Que!” ille diceva, “Un barril de Amontillado in iste epocha del anno. Un barril integre? Impossibile!”

“Si, io esseva multo stupide. Io pagava al viticultor le precio complete sin primo demandar te de degustar le vino. Ma io non poteva incontrar te e io timeva que ille venderea le barril de Amontillado a un altere persona. Assi, io lo comprava.”

“Un barril de Amontillado!” Fortunato repeteva. “Ubi es illo?”

Io fingeva que io non habeva audite su demanda. In vice io le diceva que io visitarea nostre amico Lucesi. “Ille potera dicer me si le vino es realmente Amontillado,” io replicava.

Fortunato rideva in mi facie. “Lucesi non pote distinguer Amontillado de aceto.”

Io surrideva e diceva “Ma alicun personas dice que ille es un degustator de vino tanto bon como tu.”

Fortunato sasiva mi bracio. “Porta me a illo,” ille diceva. “io degustara le Amontillado pro te.”

“Ma amico mie,” io protestava, “il es tarde. Le vino es in le cellario, infra le palatio. Celle cameras es multo humide e frigide e le muros gutta con aqua.”

“Io non me preoccupa,” ille diceva. “Io es le unic persona qui pote dicer te si tu viticultor te ha fraudate. Lucesi non pote!”

Fortunato se dirigeva verso me, e totevia sasiente mi bracio, me traheva per le strata a mi casa. Le edificio esseva disoccupate. Mi servitores frueva le carneval. Io sapeva que illes esserea via tote le nocte.

Io prendeva duo candelas grande, los accendeva e dava un de illos a Fortunato. Io comenciava a descender in le obscuritate, con Fortunato detra me. In le base del scala, le humide aere involveva nostre corpores.

“Ubi es nos?” demandava Fortunato. “Io pensava que le barril de Amontillado esseva in tu cellario.”

“Si,” io diceva. “Le cellario es trans iste tumbas ubi le mortos de mi familia resta. Securmente, tu non time camminar inter le tumbas.”

Ille tornava e me regardava in le oculos. "Tumbas?" diceva ille. Ille comenciava a tussir. Le campaniles de argento de su bonetto tintinnava.

"Mi povre amico," io diceva, "quante tempore ha tu habite celle tusse?"

"Illo es nihil," diceva ille, ma ille non poteva stoppar de tussir.

"Veni," io diceva decisamente, "nos retornara. Tu sanitate es importante. Tu es ric, respectate, admire, e amate. Tu ha sposa e filios. Tu mancaria a multe personas si tu moriva. Nos retornara ante que tu deveni gravemente malade. Io pote vader al casa de Lucretia per le adjuta sur le vino."

"No!" ille critava. "Iste tusse es nihil. Illo non me occidera. Io non morira de tusse."

"Illo es ver," io diceva, "ma tu debe esser caute." Ille prendeva mi bracio e nos comenciava a camminar per le frigide e obscur cameras. Nos descendeva de plus in plus in le cellario.

Finalmente, nos arrivava a un parve camera. Il habeva ossos pilate contra un muro. Un porta in un altere muro duceva a un cameretta, con approximativamente un metro de longor e duo metros de altor. Su muros esseva solide rocca.

"Ecce nos," io diceva, "Io occultava le barril de Amontillado la." Io indicava in le direction del cameretta. Fortunato altiava su candela e avantiava in le minuscule camera. Io le sequeva immediatamente. Ille stava stupidemente regardante con oculos fixe duo manicas de ferro incatenate al muro del cameretta. Io prendeva su bracios e los serrava in le manicas de metallo. Illo tardava solmente un momento. Ille esseva multo sorprendite pro luctar contra me.

Io sortiva ab le cameretta.

"Ubi es le Amontillado?" ille critava.

"Ah si," io diceva, "le barril de Amontillado." Io me inclinava e comenciava a pulsar al latere le pila de ossos contra le muro. Sub le ossos il habeva un paniero de blocos de petra, alique de cemento e un parve pala. Io habeva occultate le materiales ibi antea.

Quando io habeva ponite le prime rango de blocos de petra Fortunato jam non esseva ebrie. Io le audiva gemer intra le cameretta durante dece minutas. Tunc il habeva un longe silentio.

Io finiva le secunde e le tertie rangos de blocos de petra. Quando io comenciava le quarte rango, io audiva Fortunato comenciar a agitar le catenas que le prendeva al muro. Ille tentava tirar los ab le muro de granito.

Io surrideva a me mesme e stoppava de laborar pro fruer melio le ascoltar del ruito. Post alicun minutas, ille stoppava. Io finiva le quinte, le sexte e le septime rangos de blocos de petra. Le muro que io construeva in le porta attingeva ora quasi mi spatulas.

Subito, forte critos irrumpeva ab le gorga del homine incatenate. Durante un momento io me inquietava. Que occurrerea si alicuno le audiva? Tunc io poneva mi mano super le solide rocca del muros e io me sentiva salve. Io regardava in le cameretta, ubi ille totevia critava. E io anque comenciava a critar. Mi critos esseva plus forte que le sues e ille stoppava.

Il esseva quasi medienocete. Io finiva le octave, le none e le decime rangos. Restava solmente un petra pro le ultime foramine in le muro. Io esseva super le puncto de mitter lo quando io audiva un longe riso detra le petras.

Le riso faceva mi capillos erecte. Tunc Fortunato parlava, con voce triste que jam non pareva ille.

Ille diceva, “Tu te ha ben burlate de me. Nos nos ridera de isto tosto con un vitro de celle Amontillado. Ma non es il tarde? Mi sposa e mi filios essera attendente nos. Que nos vade via.”

“Si,” io replicava, “que nos vade.”

Io attendeva que ille diceva un altere cosa. Io audiva solmente mi proprie respiration. “Fortunato!” io vocava. Nulle responsa. Io vocava novemente. “Fortunato!” Totevia nulle responsa.

Io hastava a poner le ultime petra in le muro e poner le cemento. Tunc io pulsava le pila de ossos in fronte del nove muro que io haveva construite.

Isto esseva cinquanta annos retro. Durante medie seculo, necuno ha toccate celle ossos. “Que ille resta in pace!”

## Qui ha armas nuclear?



Al sinistra, le explosion atomic sur Nagasaki, causate per le Statos Unite le 9 agosto 1945. Al dextra, un del vinti-tres experimentos atomic per le Statos Unite sur le atollo Bikini inter 1946 e 1958.

Le tentativas diplomatic de regular le developpamento e uso de tecnologia nuclear comenciava durante le Guerra Frigide. In 1970, passava a vigorar le Tractato de Non-Proliferation (TNP), que divide le paisas in duo blocos. Le paisas que haveva facte exploder bombas atomic usque 1967 es autorisate a conservar lor arsenales e conducer nove recercas in secreto, durante que le resto del mundo es prohibite de recercar tecnologias nuclear con finalitate bellic. Non coincidentemente, le “club atomic” es integrate exclusivemente per le cinque paisas que vinceva le Secunde Guerra Mundial e que occupa, tamben con exclusivitate, le postos permanente del Consilio de Securitate del Naciones Unite: Statos Unite, Russia, Regno Unite, Francia e China. Le TNP establi ancora que le altere paisas se submitte a inspectiones per le Agentia International de Energia Atomic, sub risco de suffer punitiones. In 1997, le agentia approbava un protocollo additional obligante iste paisas a acceptar inspectiones sin aviso previe ni negotiation de conditiones. Ben que participantes del TNP, Brasil e Iran non ha adhece a iste nove regulas per considerar que illos restringe lor soberania national. Al mesme tempore, India e Pakistan ha developpate bombas nuclear a fin de intimidar le un al altere, e tamben Israel pote haber bombas atomic, ben que su governamento non ha confirmate iste information. Corea del Nord abandonava le TNP in 2003 e ha promote tests nuclear desde tunc. Le reaction del Naciones Unite es diverse. India e Pakistan non ha signate TNP e assi non pote esser obligate al inspection. Corea del Nord, totevia, ha

suffrite reiterate punitiones, e Israel non ha essite inspectionate, malgrado su adhesion integral al TNP.

### Arsenales atomic declarate o estimate

Pais	Participa del TNP?	Ha suffrite punition?	Numero de projectiles
Russia	si	-	7200
Status Unite	si	-	5113
Francia	si	-	300-350
China	si	-	250-320
Regno Unite	si	-	225
Israel	si	no	100-200
Pakistan	no	no	40-70
India	no	no	50
Corea del Nord	no	si	5-12

### Notitias de Sudamerica

Le 5 martio moriva al 58 annos de etate Hugo Chávez, presidente de Venezuela desde 1999. Le governmento de *el Comandante* es marcate per le reduction del povressa e le melioration del servicios public de sanitate e education, ma tamben per tentativas de controlar le medios de communication e le total dependentia economic del petroleo. Iste scenarios antagonic ha essite exploitate per le duo principal candidatos a succeder le post le election que eveni le proxime 14 april. Sententiate al presidentia in exercitio per le tribunal supreme, le favorite Nicolás Maduro promitte dar sequentia al “socialismo del 21<sup>e</sup> centennio”. Su oppositor Henrique Capriles, battite per Chávez in le election del anno passate, propone reformas verso le diversification e libertate economic. Capriles es advocato e governava le stato Miranda inter 2008 e 2012.

In 1999, Hugo Chávez alterava le constitution venezuelan con supporto de 71 per cento del electores. In 2002, con supporto del fortias armate, superava un tentativa de colpo de stato per le industrial Pedro Carmona. Tres dies ante submitter se a su ultime chirurgia in decembre 2012, recommendava su vicepresidente Nicolás Maduro como successor in caso de su morte.

Le dies 10 e 11 martio eveniva in le insulas Falklands un plebiscito in que le population local debeva seliger inter duo possibilitates: remaner o non como un territorio ultramarin del Regno Unite. Solmente tres habitantes votava non, lo que dava al sí un resonante victoria per 99,8 per cento del votos. Le motivation a iste plebiscito ha origine in le reivindicacion argentin sur le territorio (*lege plus sur iste thema in le Almanac de Interlingua numero 30*).

Le 12 martio esseva condemnate al prision perpetue le ex-presidente Reynaldo Bignone, qui governava Argentina inter 1982 e 1983. Le dictator militar ha 85 annos de etate e es accusate per sequestros, assassinatos e tortura. Iste condemnation judicial se aggrega a alteres que ille ha habite desde 2010.

Le 13 martio, le collegio de cardinales vatican elegeva como papa Jorge Mario Bergoglio, filio de immigrantes italian in Buenos Aires. Le nove papa pertine al ordine del jesuitas, que haveva un rolo fundamental in le instruction e evangelisation durante le periodo colonial in America. Ille es tamben le prime non-europeo a occupar le plus alte

position del Ecclesia Catholic Roman desde le anno 741. Considerate un persona communicative e humile, ille adoptava le nomine Francisco. Le dogmatic cardinal esseva adversario politic del copula Kirchner. Un del motivos es le matrimonio homossexual, legal in Argentina desde 2010. Al occasion, ille declarava iste nove lege “un motion del Diabolo”, e le presidente Cristina Fernández de Kirchner respondeva que le Ecclesia ha mentalitate medieval.



Al sinistra, le presidente argentin Néstor Kirchner observa le momento in que le portrait del ex-dictator Reynaldo Bignone es retirate del Collegio Militar del Nation, in 2004. Al dextra, le presidentes Cristina Fernández de Kirchner, José Mujica e Evo Morales compare al funerales de Hugo Chávez in le Academia Militar de Venezuela.

### **Un contribution del lingua svedese a Interlingua**

Don Hewitt, qui durante annos presentava le show televisive statunitense *60 minutes*, affirmava in 1978: “Nos es le ombudsman del Statos Unite”. Ille faceva referentia al jornalismo de investigation que ille developpava in le canal CBS. Incognite foras de Svedia usque tunc, le parola *ombudsman* faceva carriera rapide a partir del successo de celle programma. Illo se origina del tempore quando le vikings regnava in Scandinavia e parlava un lingua que hodie se cognosce per norvegiano ancian. In iste idioma, le representante del governmento qui intermediava con le citatanos se diceva *umboðsmaðr*, composition de *umboð* (procurator) e *maðr* (homine). In 1809, le governmento svedese institueva un official appellate *justitieombudsman*, incargate de investigar abusos commisse per functionarios contra citatanos. Le idea de contar sur un defensor del citatanos se extendeva a altere paisas durante le 20<sup>e</sup> centennio – vermente le function ja habeva existite inter le chinoses, romanos e turcos. Currentemente, le parola international *ombudsman* designa tamen le empleato de un organisation qui attende clientes o usuarios volente presentar un reclamation, critica o suggestion sur un servicio proviste. Alcun linguas dispone de un parola national pro iste function (p.ex. francese *médiateur*, portuguese *ouvidor*, espaniol *comisionado*, italiano *difensore*), ma in tote illos le forma *ombudsman* es recognite. Versiones feminin se ha cuneate localmente (p.ex. anglese *ombudswoman*, germano *ombudsfrau*), durante que altere linguas usa un forma unic pro ambe generos.

### **Conversations e-postal**

Ecce un excerpto del message que me inviava Thomas Breinstrup le 13 februario:

Il me place sempre leger super themas sorprendente, e mesmo si Islanda esseva usque 1944 un parte del regno danese nos daneses anque non seque le developpamento del insula in detalios, lo que es estranie.

Io apprecia tu large selection de themas a describer, e le layout del publication es agradabile e clar. Totevia, il ha sempre alcun parolas dubitose (p.ex.

*resposta* que non existe, in vice de *responsa*; *demisse* => *dimittite* etc.) que io regretta vider, proque io amarea que le language usate es sempre correcte; le magazin lo merita. Al altere latere, mesmo si nos lege probas attentivamente in *Panorama*, nos totevia pote trovar qualcosa que nemo de nos ha vidite, quando primo illo ha essite imprimate. Ma plus de oculos es un bon investimento.

In mi responsa (non *\*resposta*, como dice Thomas con tote ration), io expone mi punctos de vista e commenta alcun experientias con le redaction del Almanac:

Io es tanto perfectionista como tu e sovente me martyriza per non haber trovate un error ante que le edition definitive es concludite, mesmo post successive revisiones textual. Como io diceva a Carlos Soreto certe occasion, io considera que le *Almanac* es un exercitio de studio pro me e pro su lectores, dunque le errores es sempre un opportunitate de debatter questiones metalinguistic e apprender los in plus profunditate. Io memora que, post recipere un del prime editiones, tu me corrigeva le graphia de *comenciar*, que se scribe con un sol M, e desde tunc io ha nunquam plus facte le mesme error. Le mesme cosa io ha constatate in viages e conversationes con estranieros: sempre que on me ha correcte, io non plus retorna a committer le mesme equivocation. Io sole memorar mesmo qui me ha correcte e in que contexto illo se passava. Io crede que assi se apprende de modo plus efficace e definitive. [...]

Io es de accordo que un melior revision deberea includer diverse personas, de modo que le dubitas se discuteva ante e non post le publication. A vices io comparti un dubita mie in Facebook o con alcun interlocutor specific e obtene bon suggestiones – le gruppo aperte recentemente per Kjell Rehnström ha essite un bon forum pro iste typo de discussion.

Il ha duo rationes pro que io diversifica le themas del Almanac. Primo, pro non enoiar al lectores – tu proprie ja haberea desistite de leger lo si io solo scribeva sur football. Secundo, pro detectar in qual areas thematic io debe developpar mi vocabulario, e mesmo in qual areas Interlingua debe expandere su lexico. Pro iste finalitates, traducer textos ha essite plus utile que producer textos original, perque obliga a que on apprende nove expressiones e constructiones tote le tempore. Sovente se trova que certe parolas ancora non existe in Interlingua e debe alora esser discoperte (per medio del linguas de controlo, sempre que possibile). Il habeva un occasion in que io traduceva un parve articulo sur le historia e le utilitates del velcro (*Le grano que invadeva le guardaroba*, in le Almanac 22). Io me demandava non solo si un tal thema interessarea al lectores (probabilmente non multo), ma anque si iste personas cognoscerea le vocabulario que appare in iste texto – qui se occupa de apprender a dicer *velcro* in un lingua estranier? Ni mesmo in nostre dictionarios le plus ben cognite io poteva trovar terminos botanic como *bardana* o *cenchro*, lo que io solveva con un ricerca in Wikipedia. Pro auxiliar le lectores, io includeva illustrationes de iste duo plantas.

In resumo, iste es mi puncto de vista: que nos pote facer plus per Interlingua que simplemente reproducer parolas que consta de nostre dictionarios. Pro nos qui usa le lingua activemente, il ha tote un universo linguistic ancora per construir se: un language litterari, un stylo jornalistic, un vocabulario international pro le objectos quotidian. Iste cosas demanda tempore e effortio, ma compensa si on los face in un ambiente amical e collaborative, minus formal e hierarchic.